

Sterke fagmiljøer i regionene er alltid viktig

Av adm.dir. Stig A. Slørdahl, Helse Midt-Norge RHF. Skrevet for Dagens Medisin 15. april 2021

Pandemien har vist oss behovet for gode kunnskapsmiljøer og en helsetjeneste som kan håndtere utfordringene med høyt smittetrykk og økt antall innleggelser i helseforetakene våre. Vi har sett styrken i samarbeid på tvers av regionene, men også at regionene klarer å møte mange store utfordringer hver for seg.

Håndteringen av pandemien har derfor vært en balanse mellom sentrale tiltak og lokale/regionale tiltak. Vi har fått mye kunnskap, og flere utredninger vil bidra til å avklare, om hva vi bør gjøre annerledes neste gang. Jeg føler meg nokså trygg på at det gode regionale samarbeidet vi har sett mellom for eksempel statsforvalter, helseforetak og kommuner vil være ønsket ved enhver pandemi og krise i fortsettelsen. Tilsvarende tror jeg at vi i fortsettelsen vil bli bedre til å utnytte helheten av kompetanse i alle regionene siden mange ledende fagmiljøer og fagpersoner ikke er lokalisert i hovedstaden.

Vi har fått avdekket et stort behov for mer kunnskap. Håndteringen må være bygd på pålitelig vitenskapelig forankret kunnskap og i pandemisituasjoner kunne fremskaffes raskt. En av styrkene våre i Norge og Norden er at vi har mye kunnskap i mange ulike registre, men det hjelper lite hvis ikke disse kan kobles raskt og kunnskap deles. Vi har også sterke kunnskapsmiljøer ved universitet og høyskolene våre, men det hjelper lite hvis de ikke brukes.

En helt avgjørende sak for å sikre kapasitet til å teste for covid-19, var at fagmiljøer ved NTNU i løpet av en uke kunne komme opp med en ny metode som gjorde oss uavhengige av analysevæsker det var mangel på globalt. Et annet godt eksempel var hvordan et fagmiljø på Universitetssykehuset i Tromsø kunne bidra med kunnskap rundt den mistenkte alvorlige bivirkningen til vaksinen fra AstraZeneca. Tilsvarende var det mange andre fagmiljøer utover landet som meldte seg til tjeneste, og ved å være bedre forberedt kunne disse miljøene vært langt bedre utnyttet.

En pandemi løses ikke av helsetjenesten, men i et tett samarbeid mellom ulike sektorer og kompetansmiljøer, og i samspill mellom offentlig og private virksomheter.

Vaksineutviklingen viser det enorme potensialet som ligger i legemiddelindustrien og hva som kan oppnås med et privat offentlig samarbeid.

Folkehelseinstituttet har vært helt avgjørende for å sikre en kunnskapsbasert håndtering av den aktuelle pandemien. Vi har fått demonstrert hvor viktig det er med en uavhengig kunnskapsbase som har klart å kombinere faglig uavhengighet med en stor vilje til å bidra til gode løsninger i tett dialog med Helsedirektoratet og politisk ledelse. Samtidig er Folkehelseinstituttet de første til å påpeke at vi nå må planlegge for fremtidens kunnskapssystem ved epidemier og at dagens system må bli bedre.

Våren 2020 etablerte Folkehelseinstituttet på oppdrag av Helse- og omsorgsdepartementet og Kunnskapsdepartementet Nasjonalt kunnskapsprogram for covid-19. Her har det vært viktig å bidra til mer kunnskap og god oversikt og koordinering av forskningsinnsatsen innen området, men også inspirere til økt innsats på tvers av sektorene og planlegge for framtidens pandemier.

Det er blant annet identifisert ni komponenter som bør være på plass ved neste pandemi; Enhet med nasjonalt mandat til å sette kunnskapshull, ledende fagmiljøer, godt internasjonalt nettverk, sanntidsdata for norske registre, planer for befolkningsundersøkelser som er klare til bruk, verktøykasse for vitenskapelig utprøving av tiltak, avanserte mikrobiologiske analyser som verktøy for responsen, infrastruktur for informasjonsdeling mellom lokalt, regionalt og nasjonalt nivå og kapasitet til å oppsummere og formidle relevant kunnskap.

Løsningen er ikke å bygge opp et stort nasjonalt senter som skal ivareta dette. Løsningen er å forene alle gode krefter i de ulike regionene og bygge landslag. Her trenger vi Forskningsrådet på banen og gode fagmiljøer fra universitets- og høyskolene, fra helseforetakene, fra instituttsektoren, fra kommunal sektor, fra næringslivet og ikke minst fra Folkehelseinstituttet. En koordinerende enhet som ivaretar den faglige og praktiske samhandlingen vil være en naturlig del av en slik felles innsats.

Lokalsykehusene og den kommunale helsetjenesten inklusiv fastlegene er avhengig av at vi har gode forsknings- og utdanningsmiljøer fordelt utover i landet – ikke bare under pandemier, men for å sikre rekruttering og faglig kvalitet for en likeverdig helsetjeneste. UiT-Norges arktiske universitet er et godt eksempel på dette. Av de om lag 65000 kandidatene som er utdannet der siden etableringen i 1968, har 70 prosent blitt værende i Nord-Norge.

Pandemien er ikke over. Usikkerheten er der fortsatt til tross for vaksiner. Det som er sikkert er at vi må planlegge for nye utfordringer og nye behov for kunnskap samtidig som vi skal sikre god kompetanse og utvikling i alle regionene i en tid hvor statens inntekter vil bli mindre over tid. Det krever nye løsninger og tankesett, men vil bli lettere med alle de gode og sterke fagmiljøene vi har i alle regionene.